

Sygnatura akt IX C 1188/12

WYROK ZAOCZNY W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

W., dnia 21-03-2013 r.

Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu IX Wydział Cywilny

w następującym składzie:

Przewodniczący: SSR Tomasz Zawiślak

Protokolant: Agnieszka Baca-Domin

po rozpoznaniu w dniu 21-03-2013 r. w we W.

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) **Sp. z o.o.**

przeciwko **Ż. R. (1)**

- o zapłatę

- I. zasądza od pozwanej Ż. R. (1) na rzecz strony powodowej (...) sp. z o.o. kwotę 300,05 zł (trzysta złotych i pięć groszy) z odsetkami wysokości czterokrotności stopy procentowej kredytu lombardowego NBP w stosunku rocznym od dnia 5 grudnia 2012 r. do dnia zapłaty;
- II. oddała dalej idące powództwo;
- III. zasądza od pozwanej na rzecz strony powodowej kwotę 98,90 zł tytułem zwrotu kosztów procesu;
- IV. wyrokowi w punkcie I nadaje rygor natychmiastowej wykonalności.

S.. akt IX C upr 1188/12

UZASADNIENIE

Strona powodowa (...) sp. z o.o. we W. wniosła o zasądzenie od pozwanej Ż. R. (1) na swoją rzecz kwoty 689,22 zł wraz z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy procentowej od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz zasądzenie na rzecz strony powodowej kosztów postępowania.

Uzasadniając roszczenie strona powodowa podniosła, że w dniu 28.09.2012r. nabyła od K..pl S.A. w W. wierzytelność wynikającą z umowy pożyczki z dnia 5 kwietnia 2012r., którą pozwana zawarła wypełniając formularz elektroniczny umieszczony w serwisie internetowym. Strony umowy złożyły za pośrednictwem serwisu (...).pl, zgodne oświadczenia woli akceptujące jej warunki i prowadzące do zawarcia umowy pożyczki, a kwota pożyczki została przelana w pełnej wysokości na rachunek bankowy pozwanej w dniu 05.04.2012 r. Pozwana zobowiązała się poza kwotą pożyczki zwrócić wierzycielowi opłatę przygotowawczą, odsetki w wysokości czterokrotności stopy procentowej kredytu lombardowego NBP oraz opłaty manipulacyjne, w tym koszty związane z ustanowieniem zabezpieczenia spłaty pożyczki, określone w tabeli opłat i prowizji oraz koszty windykacji, do dnia 5 maja 2012r. Strona powodowa wskazała też, że wierzyciel pierwotny podjął próby odzyskania należności od pozwanej, jednak wezwania do zapłaty pozostały bezskuteczne. Wskazała też, że pozwana została poinformowana o przelewie wierzytelności z dnia 28.09.2012r. na adres e-mail.

Pozwana nie ustosunkowała się do twierdzeń wskazanych w pozwie. Nie stawiała się na rozprawie, nie złożyła żadnych wyjaśnień.

Na podstawie art. 339 § 2 k.p.c. Sąd przyjął za prawdziwe twierdzenia o następujących okolicznościach faktycznych przytoczonych w pozwie:

W dniu 05.04.2012r. K..pl. S.A. we W.zawarła za pośrednictwem serwisu internetowego www.kasomat.pl z Ż. R. (2) umowę pożyczki o nr identyfikacyjnym (...), na mocy której pożyczkodawca udzielił Ż. R. (1) pożyczki w kwocie 250 zł (§ 1 ust.1).

Zgodnie z treścią umowy:

- kwota pożyczki miała zostać przekazana na rachunek bankowy pożyczkobiorcy (§1 ust.2)
- umowa pożyczki została zawarta w chwili dokonania przelewu bankowego przez pożyczkodawcę na konto pożyczkobiorcy, opiewającego na kwotę 250 zł (§ 1 ust. 3)
- kwota pożyczki netto wynosiła 250 zł (§ 2 ust.1.)
- opłata przygotowawcza została ustalona na 5 % kwoty pożyczki netto, a oprocentowanie 24%, co stanowiło czterokrotność stopy lombardowej NBP (§2 ust.2 i 3)
- opłaty manipulacyjne, w tym koszty związane z ustanowieniem zabezpieczenia spłaty pożyczki, określała w tabeli opłat i prowizji (§ 2 ust. 4)
- termin spłaty został ustalony na 14.04.2012r. (§ 2 ust. 5)
- rzeczywista roczna stopa procentowa pożyczki wyniosła dla pożyczki w wysokości 250 zł na okres 30 dni - 1840%. Łączna kwota do spłaty została ustalona na kwotę 331 zł. (§ 2 ust. 6 i 7)
- pożyczkobiorca zobowiązał się zwrócić pożyczkodawcy kwotę pożyczki powiększoną o należne odsetki i opłaty w terminie określonym w § 2 ust.5. umowy.(§ 3)
- w przypadku nieterminowej spłaty pożyczki, pożyczkodawca od pierwszego dnia w terminie wymagalności pożyczki, naliczał koszty i opłaty na które składają się: karne odsetki w wysokości 4-krotności stopy lombardowej NBP naliczane do momentu spłaty pożyczki; opłaty dodatkowe za administrowanie należnością, pobierane przez pierwsze 30 dni od upłynięcia terminu wymagalności pożyczki – określone w tabeli stanowiącej załącznik nr 1 do umowy; opłaty za sms przypominający o spłacie pożyczki – 20 zł; opłaty za e-mail przypominający o spłacie pożyczki – 20 zł; opłaty za monit listem przypominającym o spłacie pożyczki – 100 zł (§ 4 ust.1)
- integralną część umowy stanowił regulamin, tabela opłat, wzór oświadczenia o odstąpieniu od umowy, formularz informacyjny. (§ 6 ust.1.)
- opłata za 1 dzień opóźnienia przy kwocie nominalnej pożyczki 250 zł została ustalona na 2,70 zł. (załącznik nr 1 do umowy pożyczki – opłaty dodatkowe za administrowanie należnością) .
- pod pojęciem „czynności przygotowawczych” rozumie się opłatę przygotowawczą za udzielenie pożyczki; pod pojęciem „czynności windykacyjne” rozumie się m.in. monity, wezwanie do zapłaty; pod pojęciem „koszty pożyczki niezależne od K..pl S.A.” rozumie się gwarancję bankową, koszty ustanowienia zabezpieczenia w postaci poręczenia przez podmiot zaproponowany przez K..pl. S.A. (załącznik nr 3 - tabela opłat)
- wymaganym zabezpieczeniem pożyczki miała być gwarancja bankowa lub poręczenie spłaty pożyczki przez podmiot wskazany lub zaakceptowany przez K..pl. S.A.

- inne koszty, które pożyczkobiorca zobowiązany był ponieść zgodnie z umową to: koszty jednorazowe (opłata weryfikacyjna 5 zł, prowizja za udzielenie pożyczki - 5 % kwoty pożyczki); koszty ustanowienia zabezpieczenia (koszt poręczenia przez podmiot wskazany przez K..pl 14,2 % - 1,013 punktu procentowego za każdy kolejny dodatkowy dzień powyżej 15 dni pożyczki); w przypadku braku lub opóźnienia płatności: monity w wersji papierowej – 100 zł; monity wysyłane e-mailem – 20 zł; monity wysyłane sms – 20 zł; opłaty za administrowanie należnością (określone w załączniku nr 4 umowy).

W dniu 05.04.2012r. na konto bankowe Ż. R. (1) została przelana kwota 250 zł.

W dniach: 12.05.2012r., 19.05.2012r, 26.05.2012r, 02.06.2012r. zostały wysłane do pozwanej 4 smsy oraz 4 e-maile z przypomnieniem o konieczności zapłaty kwoty pożyczki zwiększonej zgodnie z tabelą opłat i prowizji oraz w dniu 21.05.2012r. jeden list polecony – wezwanie do zapłaty.

W dniu 28.09.2012r. (...) sp. z o.o. w organizacji we W. nabyła od K..pl S.A. we W. wierzytelności wobec dłużników, których wykaz jest stanowił załącznik do umowy na łączną kwotę 642.409,24 zł wraz odsetkami, w tym wierzytelność w stosunku do Ż. R. (1).

Ż. R. (1) została poinformowana o przelewie wierzytelności.

Sąd zważył co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie w zakresie nominalnej kwoty pożyczki – 250 zł, oraz częściowo w zakresie kosztów monitów i wezwań do zapłaty - 9 zł (z czego 5 zł tytułem kosztu listu poleconego oraz 4 zł tytułem kosztu czterech sms-ów), a nadto odsetek umownych za okres opóźnienia (karnych) – 36,12 zł i odsetek kapitałowych naliczonych zgodnie z umową w wysokości 4,93 zł.

W pozostałym zakresie powództwo podlegało oddaleniu.

Stan faktyczny w niniejszej sprawie Sąd ustalił na podstawie twierdzeń strony powodowej (art. 339 § 1 k.p.c.).

Sąd ustalił, że strona powodowa nabyła wierzytelność wobec pozwanego od podmiotu, który jako przedsiębiorca zajmujący się prowadzeniem działalności gospodarczej w zakresie udzielania pożyczek, przy zawieraniu umów posługuje się wzorcami umownymi.

Sąd może, a nawet powinien dokonywać oceny postanowień zawartych umów, a także postanowień samych wzorców umów co do ich zgodności z prawem. Ocena ta może zostać dokonana in concreto w toczącym się między przedsiębiorcą, a konsumentem sporze, którego przedmiotem są skutki prawne określonego postanowienia umowy. Umowy konsumenckie podlegają ocenie w świetle klauzuli generalnej z art. 385¹ § 1 k.c. z wyłączeniem jedynie jednoznacznie sformułowanych postanowień określających główne świadczenia stron oraz tych postanowień, na których treść konsument miał rzeczywisty wpływ, co musi zostać wykazane przez proferenta (zob. wyrok SA w Warszawie z 15.06.2007r, VI Ca 228/07).

Obie wskazane w art. 385¹ § 1 k.c. formuły prawne służą ocenie tego, czy klauzule umowne przekraczają określone przez ustawodawcę granice rzetelności kontraktowej w zakresie kształtowania praw i obowiązków stron konsumenckiego stosunku obligacyjnego twórcy wzorca w zakresie kształtowania praw i obowiązków konsumenta (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2005 r., I CK 832/04)

W rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. „rażące naruszenie interesów konsumenta” oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym, natomiast „działanie wbrew dobrym obyczajom” w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego wyraża się w tworzeniu przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową tego stosunku.

Umowa pożyczki zawarta w ramach usług świadczonych drogą elektroniczną, z której strona powodowa wywodzi swoje roszczenia, została zawarta w dniu 16 marca 2012 r., a zatem w czasie obowiązywania przepisu art. 359 § 2¹ k.c. z którego wynika, że maksymalna wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej nie może w stosunku rocznym przekraczać czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego (odsetki maksymalne).

Pożyczkodawca w treści umowy zastrzegł maksymalną dopuszczalną stopę procentową odsetek za opóźnienie. Jednakże, jak wynika z treści umowy, całkowity koszt kredytu ponoszony przez konsumenta, wyrażony jako jego wartość procentową w stosunku rocznym, znacznie przekracza wartość jaką osiągnąłby przy zastosowaniu oprocentowania w wysokości odsetek maksymalnych. Pożyczkodawca zastrzegł bowiem z góry konieczność ponoszenia dodatkowych kosztów pożyczki tj. tzw. opłat za administrowanie i ustanowienie poręczenia, które de facto stanowią wynagrodzenie za korzystanie z jego środków.

Z tego też powodu treść art. 359 § 2¹ k.c. może stanowić przesłankę dokonywanej w toku niniejszego procesu oceny, czy przedmiotowe zastrzeżenie umowne mieściło się w dozwolonej stronom swobodzie kształtowania treści stosunku prawnego, czy też nie i w konsekwencji, czy prowadziło do sprzeczności z ustawą. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 grudnia 2007 r. IV CSK 320/07). Nadto, należało wziąć pod uwagę granice swobody kontraktowania, które wyznaczają też, poza przepisami prawa, zasady współzycia społecznego (art. 58 k.c.). Taki kierunek wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 listopada 2005 r., V CK 162/05.

Dokonując analizy treści wzorca, Sąd ustalił, że pożyczkodawca w przedmiotowej umowie stosuje zabieg mnożenia dodatkowych opłat i prowizji, względnie podwyższa ich wysokość, pomimo że formalnie ogranicza wysokość odsetek kapitałowych do poziomu zgodnego z treścią art. 359 § 2¹ k.c. Pożyczkodawca podjął próbę obejścia ww. przepisu poprzez zastosowanie zawyżonych opłat za administrowanie pożyczką i ustanowienie zabezpieczenia, co znajduje odzwierciedlenie w znacznie przekraczającej odsetki maksymalne rocznej rzeczywistej stopie oprocentowania. Mając na względzie, że w niniejszym przypadku mamy do czynienia z obrotem konsumenckim, taki zabieg prowadzi do naruszenia interesów konsumenta.

W ocenie Sądu przedmiotowe postanowienia umowne zostały przez pożyczkodawcę zastrzeżone w sposób i wysokości znacznie przekraczającej możliwą do przyjęcia granicę, bez zarzutu dotyczącego naruszenia zasad współzycia społecznego. Zastrzeżenia te nie mają żadnego uzasadnienia, w szczególności w zyskach osiągniętych w ramach normalnej i rzetelnie prowadzonej działalności gospodarczej i należy je uznać za sprzeczne z zasadami współzycia społecznego, w szczególności z tradycyjną zasadą uczciwości i rzetelności kupieckiej.

Sąd Najwyższy w orzeczeniu z 27 lipca 2000 r. (IV CKN 85/00, OSP 2001/3/48) wskazał, że ocena zgodności umów z tymi zasadami pozostawiona zostaje sądom, dokonującym jej na podstawie znajomości zjawisk ekonomicznych i społecznych wyprowadzonej z doświadczenia życiowego. Podobny pogląd wyraził Sąd Najwyższy w orzeczeniu z 08 stycznia 2003r. (III CKN 1097/00, OSP 2004/4/52) stwierdzając, że pozostawione stronom swobody określania wysokości odsetek, nie uchyla kontroli Sądu pod kątem ogólnych klauzul zabezpieczających obrót gospodarczy przed zjawiskami patologicznymi, które mimo pozornej zgodności z innymi przepisami nie mogą doznać ochrony ze strony państwa. Kontrola ta jest więc niezbędna również w sytuacji, z jaką mamy do czynienia w niniejszej sprawie, przy stosowaniu zabiegu obejścia przepisów o odsetkach maksymalnych.

Z powodów wskazanych powyżej, kwestionowane postanowienia umowy są nieważne w takiej części, w jakiej - w okolicznościach sprawy - zasady współzycia społecznego ograniczają zasadę swobody umów (art. 353¹ k.c. w związku z art. 58 § 2 i 3 k.c.), tj. w zakresie dotyczącym wszystkich tzw. opłat za administrowanie pożyczką.

Stąd, za uzasadnione należało uznać żądanie w zakresie nieprzekraczającym odsetek kapitałowych w kwocie 4,93 zł oraz umownych (karnych) w kwocie 36,12 zł.

Nadto, strona powodowa nie wykazała, że jest uprawniona do żądania części wskazanych powyżej opłat tj. opłat manipulacyjnych w postaci kosztów poręczenia, jako zabezpieczenia pożyczki. Z przedłożonych dokumentów nie wynika bowiem, czy poręczenie to zostało rzeczywiście uruchomione, oraz kiedy to nastąpiło i jaki – wybrany, czy też zaakceptowany przez pożyczkodawcę podmiot, co przewidywała umowa, takiego poręczenia udzielił. Nie sposób zweryfikować, jedynie poza istnieniem takiego zastrzeżenia umownego, że poręczenie rzeczywiście zostało udzielone, a pożyczkobiorca winien ponosić zwiększone koszty pożyczki w tym zakresie.

Z kolei odnosząc się do zastrzeżonej w umowie możliwości obciążenia pożyczkobiorcy w przypadku braku lub opóźnienia w spłacie płatnościami z tytułu opłat windykacyjnych określonych ryczałtowo w załączniku nr 1 do umowy w stałej wysokości i pobierane przez pierwsze 30 dni od upłynięcia terminu wymagalności pożyczki, wskazać należy, że z analizy jego konstrukcji wynika, że stanowi ono w rzeczywistości karę umowną. Zapis ten przewiduje bowiem, że w sytuacji niewykonania zobowiązania, pożyczkobiorca obowiązany będzie zapłacić w zastrzeżonej na ten wypadek zryczałtowanej wysokości i za z góry określony okres, swoiste odszkodowanie z tego tytułu. Zastrzeżenie takie odpowiada ustawowemu rozumieniu kary umownej, któremu art. 483 k.c. narzuca obowiązek określenia zobowiązania pierwotnego i rodzaj jego naruszenia, z którym związany będzie obowiązek świadczenia kary oraz oznaczenie sumy pieniężnej. Z analizy przedmiotowego zapisu umowy wynika więc, że zawiera on przedmiotowo istotne elementy zastrzeżenia kary umownej. Wskazać należy tu na czytelną funkcję represyjną tego zapisu, mającego na celu zabezpieczenie wykonania zobowiązania, a tym samym zwiększenie realności jego wykonania. Zastrzeżenie to ma pełnić funkcję stymulacyjną i co typowe dla kary umownej, ma mobilizować dłużnika do prawidłowego wykonania zobowiązania.

Mając na względzie, że kara umowna może być zastrzeżona wyłącznie na wypadek niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego, zastrzeżenie kary umownej w zakresie zobowiązań pieniężnych jest zatem niedopuszczalne. Kategoryczne brzmienie art. 483 § 1 k.c. nie pozostawia wątpliwości, że przepis ten ma charakter *iuris cogentis* (zob. uchwała 7 sędziów SN z dnia 6 listopada 2003 r., III CZP 61/03; wyrok SN z dnia 21 sierpnia 2008 r., IV CSK 202/08; wyrok SN z dnia 18 sierpnia 2005 r., V CK 90/05). Z tego też powodu postanowienia kontraktu łączące obowiązek zapłaty kary umownej z brakiem lub nieterminowym spełnieniem świadczenia pieniężnego powinny być traktowane jako poczynione *contra legem* (art. 58 § 3 k.c. – zob. wyrok SN z dnia 17 grudnia 2008 r., I CSK 240/08), wobec czego takie postanowienie zastrzeżone w przedmiotowej umowie jest z mocy art. 58 § 1 k.c. bezwzględnie nieważne (zob. wyrok SN z dnia 18 sierpnia 2005 r., V CK 90/05; wyrok SA w Białymstoku z dnia 28 lipca 2005 r., I ACa 368/05, OSAB 2005, nr 3, poz. 3).

W zapisach umowy przewidziano też możliwość pobierania opłat z tytułu monitów i wezwań do zapłaty. W ocenie Sądu te postanowienia są niedozwolone w zakresie w jakim przewidują obowiązek poniesienia przez pożyczkobiorcę kosztów z tego tytułu w określonej w umowie wysokości. Ocena nieuczciwego charakteru postanowienia umownego w ramach kontroli abstrakcyjnej wymagała bowiem dokonania przez Sąd weryfikacji „przyzwoitości” konkretnej klauzuli. Sąd powinien ustalić, jak wyglądałyby prawa lub obowiązki konsumenta w braku takiej klauzuli. Jeżeli konsument byłby w lepszej sytuacji, gdyby konkretnego postanowienia nie było, należy przyjąć, że ma ono charakter nieuczciwy. Przy powyższej ocenie założeniem powinno być, że to konsument ma być głównym beneficjentem rywalizacji między przedsiębiorcami (zob. wyrok SA w Warszawie z dnia 25 maja 2010 r., VI ACa 1256/09)

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy stwierdzić należy, że zapis umowny, który zastrzega koszty monitów na poziomie określonym we wzorcu, ewidentnie narusza interesy konsumenta oraz kształtuje jego prawa w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, a tym samym stanowi klauzulę niedozwoloną w rozumieniu art. 385¹ k.c. i należy uznać go za godzący w równowagę kontraktową tego stosunku. Skutkuje to jego bezskutecznością w zakresie wysokości przedmiotowych opłat. Nawet gdyby uznać, że powyższy zapis nie stanowi klauzuli niedozwolonej, niewątpliwie jest on sprzeczny z zasadami współżycia społecznego. Faktem powszechnie znanym jest bowiem, że wysłanie e - maila nie jest odpłatne, a koszt sms-a ustalony w umowie jest niemalże 20 - krotnie wyższy, niż stosowany powszechnie przez operatorów sieci komórkowych. Nadto z potwierdzenia nadania przesyłki poleconej wynika, że opłata z tego tytułu nie przekroczyła 5 złotych. Mając powyższe na względzie, Sąd uznał, że koszt 4 sms-ów z monitem

winien kształtować się w powszechnie znanych granicach tj. na poziomie 4 zł (do złotówki za jeden sms). Skutkowało to obniżeniem zasądzonego z tego tytułu świadczenia do kwoty 9 zł (koszt 4 sms-ów i 1 listu poleconego z wezwaniem do zapłaty), stanowiącej zwrot rzeczywistych kosztów windykacji poniesionych przez stronę powodową.

O odsetkach orzeczono na podstawie art. 481 § 1 k.c., zgodnie z żądaniem pozwu przyjmując za datę początkową ich biegu, datę jego wniesienia.

Mając na uwadze powyższe, Sąd orzekł jak w punkcie I sentencji wyroku, oddalając powództwo w pozostałym zakresie i w punkcie IV nadając podstawie art. 333 § 1 pkt 3 k.p.c. wyrokowi w części uwzględniającej powództwo rygor natychmiastowej wykonalności.

Z uwagi na fakt, że strona powodowa wygrała proces w 43,53 %, za podstawę rozstrzygnięcia w zakresie kosztów postępowania w punkcie III. wyroku przyjęto art. 100 zd.1. k.p.c. Z poniesionych przez stronę powodową kosztów procesu - 227 zł (30 zł opłata sądowa od pozwu, 197 zł koszty zastępstwa procesowego) pozwana jest obowiązany zwrócić kwotę 98,90 zł (227 zł x 43,53 %).